TAKSA PLAĆENA U GOTOVU

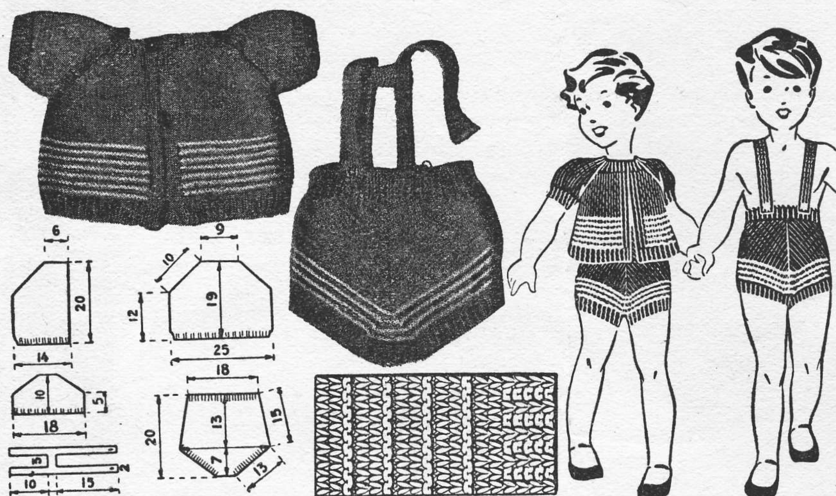
CIJENA 4 DIN

Obitelj

Broj 17-18 5. svibnja 1939

Odijelce za ljeto i plažu

Danas donosimo pred naše vrijedne domaćice jedno vrlo praktično odijelce, koje ne smeta djetetu ni kod igre u pijesku ni u vodi, a ujedno drži djetetu i potrebitu toplinu. Naš nacrt vrijedi za djecu od jedne do dvije godine.

Potrebno nam je 100 grama modre vune, malo bijele i tri gumba. Pletemo u tri razna uzorka.

1. Jedan pravo, jedan krivo, jedan pravo i t. d. 2. Uvijek pravo. 3. Jersey: jedan red pravo, jedan red krivo.

KAPUTIĆ. Leđa. — Načinimo 70 očica od modre vune. Pletemo 8 redova: 1 očica pravo, 1 očica krivo i t. d. Onda 7 puta po 2 reda jersey modrom vunom, između kojih redova umećemo po 2 reda bijelom vunom, pletemo 1 red krivo, 1 red pravo. Onda nastavimo s modrom vunom. Pletemo 16 redova jersey, dalje oduzimamo sa svake strane po 1 očicu u svakom redu, a po 2 očice u svakom 5 redu tako, da kroz 20 redova oduzmemo 24 očice. Na 18 cm visine skupimo sve očice na jednu sigurnicu.

Prednji dio. — Načinimo 38 očica. Pletemo 8 redova: 1 očicu pravo, 1 očicu krivo. Onda pletemo kao na leđima s modrom i bijelom vunom izmjenično, ali 6 prvih očica nastavimo dalje plesti s modrom vunom: 1 pravo, 1 krivo. Izrez za rukav radimo jednako kao i na leđima. Kad smo ga napravili 18 cm visoko, skupimo očice. Drugu polovicu prednjeg dijela radimo kao i prvu.

Rukavi. — Napravimo 50 očica. Radimo 6 redova: 1 očicu pravo, 1 očicu krivo, na svakoj strani reda dodajemo po 1 očicu. Dalje pletemo jersey, u 5 redu dodamo opet po 1 očicu sa svake strane. Kad nam je rukav 4 cm dugačak, oduzimamo na svakom kraju svakog reda po 1 očicu sve, dok nemamo 10 cm u svemu. Sve ostale očice skupimo opet na jednu sigurnicu. — Drugi rukav načinimo na isti način.

Sada skupimo sve očice na iglu i pletemo još 6 redova 1 očica pravo, 1 očica krivo, pa onda završimo. Naprijed ćemo prišiti 1 gumb, s druge strane napravimo s kačkalicom rupicu za gumb. Sve dijelove sašijemo.

GAĆICE. Prednji dio. — Napravimo 70 očica. Osam redova pletemo: 1 očicu pravo, 1 očicu krivo. U zadnji (koju ćemo rastumačiti) umećemo kao i na kaputiću bijelom vunom pletene pruge. Plavom vunom pletemo jersey, a bijelom 2 reda pravo, 4 puta. — Počnemo plesti jersey s jednim redom krivo, drugi red pravo. Pletemo za jednu polovicu 27 očica; za onaj dio između nogu: 2 očice zajedno, 12 očica, 2 očice zajedno; 27 očica za drugu polovicu. Dodajmo 1 očicu na kraju svakog reda. Treći red i svi redovi s krive strane pletemo sve očice. Četvrti red pletemo: 28 očica, 2 očice zajedno, 10 očica, 2 očice zajedno. Šesti red pletemo: 29 očica, 2 očice zajedno, 8 očica, 2 očice zajedno, 29 očica. Osmi red pletemo: 30 očica, 2 oč. zajedno, 6 očica, 2 oč. zajedno, 30 očica. Deseti red pletemo: 31 očica, 2 očice zajedno, 4 očice, 2 očice zajedno, 31 očica. Dvanaesti red pletemo: 32 očice, 2 očice zajedno, 2 očice, 2 očice zajedno, 32 očice. Četrnaesti red pletemo: 33 očice, 2 puta po 2 očice zajedno, 33 očice. Šesnaesti red pletemo: 34 očice, 2 očice zajedno, 34 očice. Trokutić između nogu je završen; moramo imati 69 očica na igli. Nastavimo s modrom vunom i sve pletemo jersey. Sa strane dodajemo samo u svakom 6 redu po 1 očicu na oba kraja. U sredini uzmemo 2 očice zajedno s prave strane i opet 2 očice zajedno, kad se vraćamo. Kad je radnja 12 cm duga sa strane, ne smijemo imati više nego 52 očice. Načinimo još 3 cm: 1 očica pravo, 1 očica krivo (oko 12 redova). Završimo očice. Leđa učinimo isto tako. Sašijemo oba dijela.

Naramenice. — Načinimo 8 očica. Pletemo: 1 pravo, 1 krivo. Pletemo 10 cm. Onda načinimo još jedan takav komadić. Spojimo ih sa 8 očica. Pletemo 2 cm sve očice (3 x 8). Onda završimo 8 srednjih očica, a onda najprije jedan trak učinimo 15 cm dugačak, završimo ga. Isto tako i drugi. Prišijemo naramenice sa stražnje strane, a naprijed prišijemo 2 gumba, na koja ih nakapčamo. Z. L. P.

Naslovna slika:

Majka i dijete

Foto Corso, Zagreb — Roleflex

OBITELJ

ILUSTROVANI ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU

GODINA XI. U ZAGREBU 5. SVIBNJA 1939. BROJ 17/18

Sva velika djela potječu iz majčina srca

Napisala Zlata Crnčić

»Majku i Bog ima,« veli naša poslovica, a poznate su riječi jedne naše narodne pjesme: »Mila majčice, bijela crkvice!« Ako naš narod ovako veže pojam majke s pojmom Boga i crkve, najbolji je to dokaz, da je našemu narodu majka prava svetinja i da visoko cijeni majčin rad za uzgoj svog potomstva i za etičko podizanje čovjeka.

Badalić pripovijeda u jednoj svojoj pjesmi, kako nije poznavao majke, kako mu je prerano umrla, a tu pjesmicu svršava ovim riječima:

»Ja ne znam, što si sve mi bila,
Al ipak srce moje sluša
Utješljiv ovaj s neba jek:
U tebi živi majke duša
I živjet će s tobom vijek.«

Svaki čovjek može reći: »U meni živi majke duša«, jer majka nosi dijete pod svojim srcem, hrani ga svojim mlijekom, i dijete mora da naslijedi i neka njezina duševna svojstva. Zato i veli naš narod: »To je čovjek usisao s majčinim mlijekom.«

U prvim godinama djeteta ulijeva majka u dušu svoga čeda mnogo od svoje duše. Kad majka sklapa ručice djeteta na molitvu, koju još dijete i ne razumije, kad mu u obliku raznih priča pripovijeda o vječnoj pravednosti, o ljubavi i svemogućnosti najsavršenijeg bića, koje upravlja svijetom, ulijeva u dušu djeteta prve klice vjerske i etičke svijesti. Dok majka nosi maleno i nemoćno dijete na svojim rukama, majčino je krilo prvi topli i nježni dom djeteta. Poslovica kaže:

»Mekano je krilo materino.«

Taj osjećaj, što ga dijete osjeti u najnježnije doba na krilu majčinom, proširi se kasnije i ojača u ljubav prema domovini, koja ga hrani i brani, kao što ga je u djetinjstvu hranila i branila majka. Kao što je majka odgojila svoje dijete, da ono nju ljubi i poštuje, da bi za nju i život dalo, odgojila je ta majka i čovjeka, koji će isto tako ljubiti požrtvovno i svoju domovinu. I po tom je majka temelj domovine.

NA MAJČIN DAN

Majka uči dijete hodati, govoriti i pazi na svaku njegovu riječ. Majka je prvi učitelj djeteta. Na krilu majčinom prva je škola djeteta. Majka je prvi odgojitelj djece. Ako majka ima više djece, ona nastoji da sva djeca njezina žive u ljubavi i slozi međusobno i sa svima, s kojima dolaze u vezu. Ulijeva u njihove duše prve klice osjećaja dužnosti, odgovornosti, pravednosti i ćudoređa — klice stupova, na kojima počiva: poredak, mir i čvrstoća društva i država.

U tome opreznom radu mora majka djecu hvaliti i koriti, kazniti i nagrađivati i tako majka nije samo prvi učitelj, nego prvi sudac i upravnik.

Ako je majka znala djeci u dušu ucijepiti nesebična načela: podaj gladnome od svoga kruha, pomozi bratu i drugu u nevolji, onda je majka izgradila puteve, na kojima se dolazi u veliko svijetlo razumijevanja zapovijedi:

»Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!«

Takva ljubav prema bližnjemu najveća je socijalna krepost, u kojoj čovjek u svakom čovjeku vidi brata, to je krepost, koja ruši ograde neprijateljstva, koje rastavljaju ljude raznih

plemena, vjera i naroda, krepost, koja jedino može dovesti do oživotvorenja vječnoga mira.

Uočivši sve ovo, razumljiva je psihološka istina rečenice:

»Majka drži tri ugla u kući.«

Jer majka je u obiteljskom domu svećenica, koja trajno čuva i podjariva moralnu, etičku vatru, koja izgrađuje sve one socijalne, etičke i moralne stupove, na kojima počiva zajednica obitelji, plemena, naroda, na kojima počiva stabilitet država.

Sav idealizam i žar, koji je dao hrvatskom narodu onu moralnu snagu, kojom je u tisućljetnim borbama mogao održati iskru narodne slobode, imao je svoj oslonac u obitelji. Ona je našemu narodu bila uvijek sveta. A hrvatska majka je uvijek znala visoko nositi porodični idealizam. Rad takvih majka ostaje obično — kaže se — neopažen, ali kao što se ne vidi sila kohezija, koja iz atoma gradi jaka tjelesa, tako je i majčina ljubav za javnost nevidljiva, ali društvo, narod, domovina, osjeća ono, što je majka svojim odgojem i svojim srcem izgradila. U tome i jest velik poziv i velika zadaća majke. Zato i kaže Englez Smith: »Sva velika djela potječu iz srca majke«, a Napoleon je rekao: »Majka je uzgojni sistem u jednoj riječi.«

To znači: Ne pomažu svi ti sistemi o odgoju djece, što su ih napisali veliki filozofi i pedagozi, ako ne odgajate i u školama djecu onako, kako dobra majka odgaja djecu u obitelji.

Novela za majčin dan

Mati

Napisala Vjera Jakšić

Sumrak, vjesnik noći i mira, donio je mnoštvo ljudi na ulice u središtu grada. Jednima je navijestio, da su svršili posao i da se mogu veseliti zasluženom počinku, a drugima da je eto na koncu prošao dosadni dan i da su taksametri spremni, da ih odvezu u kavanu, operu ili kino.

Svaki se na svoj način veselio noći, svak se žurio. I u toj žurbi nitko nije primijetio siromašnu jednu ženu, koja se je s djetetom na ruci probijala mnoštvom.

Bila je bosa. Na glavi joj crn rubac, preko ramena torba. Iz blijedog joj i ispaćenog lica sjaju začudo žive, sjajne, crne oči.

Ona izađe iz središta i zaputi se jednom pokrajnom mirnom ulicom. U ulici veoma malo ljudi, tek projuri koji auto, koji čovjek uđe u kuću. Najednom žena začuje za sobom korake, pa stane i ispruži ruku. K njoj je dolazila neka dama veoma elegantna, vitka i nekako stroga.

»Milostiva, prosim vas,« prozbori bijednica i upre u damu svoje dirljivo lijepe oči molećim pogledom. Dama se zaustavi.

Ugodan miris parfema okruži prosjakinju. Jedna ruka u crnoj rukavici otvori torbicu i izvadi novčarku. Novci zazveče i u taj čas okrene se mališ s prosjakinjinih ramena i sretne se s pogledom gospođe. Njegovo se maleno punašno lice razvedri, i on se nasmiješi gospođi dobroćudno i prijateljski.

»Je li to vaš mali?« upita gospođa i izvadi deset dinara.

»Jest, milostiva, Bog vam daj zdravlje i sveta Bogorodica!«

»Imate li još djece?«

»Imam još četvero!«

»A što vam je muž?«

»Siromah slijep, jadan, milostiva, jadan!«

»A zašto,« reče dama i zamisli se. Onda digne glavu i upre u mališa dug ispitljiv pogled, pa onda opet pogleda ženu i zadovoljno se nasmiješi.

»Znate što, dođite sutra k meni, pripravit ću vam neka stara odijela. Ovo je moja adresa.«

Jedna se fina bijela hartijica sa zlatnim natpisom nađe u tvrdoj tamnoj ruci uboge žene.

Koraci elegantne gospođe zazvonješe ulicom, i sirota pođe dalje.

Drugi dan osvanulo je jutro malko maglovito i hladno. Prosjakinja je došla u kuću one velikodušne gospođe, gdje su joj dali jesti, a dijete joj uzeli, svukli i okupali. Gospođa se sve smiješila, nosila dijete, kao da je njeno, obukla ga u čisto poput snijega bijelo odijelce. Stalno je nešto pričala sa služavkom, odabirala odijela, a lice joj je od zadovoljstva sjalo. Napokon reče ženi dajući joj zamot hrane i odijela:

»Evo vam, što sam obećala. Kadgod budete nešto trebali, možete se na nas obratiti, a maloga ćete ostaviti kod nas. Mi smo ljudi bez djece, a vi ih i onako imate dosta.«

Prosjakinji ispade žlica iz ruke. Usne joj zadrhtaše, a u grlu ju nešto stegne, kao da će ju ugušiti. Baci pogled na dijete, problijedi kao krpa i stisne usne. Gospođa ju promatraše.

Desetak sekundi vodila se teška borba u duši matere. Desetak sekundi piljila je ona u mališa ukočena sva, kao da se pretvorila u svoja dva oka, u kojima je nešto sijevalo. Gospođa se sasma preplaši toga pogleda. Onda se na licu prosjakinje pojave dvije suze, i počeše kliziti niz oronulo blijedo lice.

»Ne... milostiva, ne mogu. Oprostite meni bijednici, vi ste tako dobri, ali ja ne mogu,« jecajući reče žena gledajući gospođu opet onako moleći, kao onda na ulici.

Gospođa joj pruži mališa.

Žena ga s nježnošću privine k sebi na grudi, i opet joj na oči grunuše suze.

»Zbogom, milostiva!« reče gospođi i ustane.

Bez riječi odprati ju dama do vratiju. Tu se žena još jednom okrene i prošapće:

»Oprostite!« a licem prosu joj se sretan smiješak po tragovima netom prolivenih suza.

Otmjena gospođa ostala je u svom sjajnom, ali hladnom i pustom stanu sama, a ulicom žurila se sjajnih očiju sa žarkom ljubavi u srcu — mati...

Kad svibanj procvate

Napisao Antun Šimčik

Kad se stavu od jesena maži,
viruj, dušo, da to nisu laži!

Običaj, da se na prvi dan svibnja usađuju lisnata stabla pred kućama, spominje se u hrvatskim krajevima prvi put prije četiri stotine godina. U latinskim varoškim računima »varoši Gradca kod Zagreba« nalazimo među različnim stavkama g. 1538. jednu, koja se tiče tog običaja: »Isto za stabla majke zvana dao sam D 12. Zatim g. 1557.: Uoči svetih Filipa i Jakoba apostola majke kupih for. — din 14.« God. 1558.: »U utorak po Markovoj vesniku (starješini) iz Gračana za nošenje majaka k Filipovoj dao sam for. — D 12.« Konačno g. 1559.: »Kmetovima gračanskim, što su donijeli majke za svetkovinu Filipa i Jakoba dano je for. — din 13.« Laszowski (Monumenta, Zagreb, XIII. 9, 41, 53, 65) tumači tu riječ kao borovo ili jelovo stablo za svetkovinu Filipa i Jakoba.

Riječ majka u ovom slučaju izvedena je od maj (jer Jakopovo dolazi na prvi dan maja) i živi i danas u Međumurju u obliku majga. Tako Šimun Vlahov u svom malom putopisu »Međumurjem, Podravinom i Kalničkim krajem« (Zagreb 1937., 12) pripovijeda, kako je u Vratišincima vidio pred jednom kućom, kako dižu stup oko osam metara visine, koji je na vrhu okićen smrekom i razne boje vrpcama od papira. Takav stup, koji zovu majga, postavljaju pred kućom zaručnice uoči njena vjenčanja u crkvi i ostave ga ondje tri dana. Taj običaj, kako pripovijedaju, bio je nekoč po čitavom Međumurju.

Običaj na prvi dan mjeseca cvijetnja ili svibnja potanko i vrlo zanimljivo opisuje 1536. zadarski pjesnik Petar Zoranić u svom pastirskom alegorijskom romanu »Planine«. Pjesnika, koji na svom izletu u Planine noći kod jednoga pastira, probudi u zoru »glas jednoga rožka umićo tulikajući«, a poslije toga trubljenja kliče pjesma: »Slaviću ki v zori — mej zeleni bori — u slatki sanori — mimošne tuge tve počitaš (nabrajaš) žubereć.«

Nato Sladmil pastir govori pjesniku:

»Stani i ti, Zorane, da i mi k družbi idemo, jer u ovo jutro, ko jest prvi dan miseca cvitnja običaj jest svojim najdražim ljubovcam pridvratja cvitjem i mirisnimi zelji potrusiti i visoke grane vitih jel obtrcane (okićene) cviti razlikimi na ulicah prid njih vrata usaditi i tuj svoje želje i ljubveni uzroci u pisnih pojući izreći. Nut kako Jerslav ni bil lin uraniti i svojoj ljubovci čast i slavu prikazati, čast darom, slavu petjem.«

»I to govoreći opravismo se oba i van izašavši najdosmo mnogih mladićev spravljenih s kitami i cvitjem, z guslami, s citarami i s rebegami i surlami, za pojti svaki svojoj, kako običaj biše, čast prikazati. S njimi se dake uputismo i ne vele ulicom prošad ustanovitivši visoku granu vite jele i svu ulicu potrusiv cvitjem najpri jedan rožkom potulika za izbudit one, ke htihu da pisance sliše, od kih more biti nika čekajući još usnula ne biše. Tad naredivše peti, brat Sladmilov Ljubmil poče: ‚Ljubvena božice, — prijazna Danice, — odkri slavno lice, — ispustiv jasni zrak — upri onu v oči!'

Dospivši Ljubmil pisancu, spraviše se i nikuliko odašadši na tretom mistu kako na prvanja pridvratja jelu usadiše i ulicu cvitjem potrusiše. Tada kupno svi u rožke, gusle, surle, rebege i citare udriše i skupa zvoneći (svirajući) jedan smisan, dali umić zuk činjaku inarejen, ki nikuliko pozvonivši, pak jedan mladić, jime komu, kako mi rekoše, Poljko biše tuj iz susednjih selov mnogo umić i spraviv se ča j' triba, tako kliče:

‚Stan, Zoro urešena — i ličca ljubvena — bila i rumena — odklon od tvojega — Titona staroga!'

Dospiven Poljkov poj i na druga pridvratja došadši i usadiv jelu kako inude, tako umiće i ljubko narešeno Slavko kliče: ‚Sin', sunačce oboje, — i nebesko i moje, — da se vidi ko je — vaju (od vas) već jasnije — i već kriposnije!'

Za vrime ko Slavko pojaše, ina družba, jer jur sunce zlatom glavom prosivaše, ča brže mogoše mnoge jele usadiše na rejena mista i tolikoje ulice cvitjem i mirisnimi zelji potrusiše, tako da kada se rasvanu, ulice sve ostaše čestito mirišući od dublja, kako da bi dubrava bila.«

Kad je mladić ovako postavio jelu ili maj kojoj djevojci pred kućom, znalo se, kakve osjećaje goji k njoj i po tom se sudilo, da ima ozbiljne namjere. Ovaj običaj drži se i danas u Hrvatskoj na različnim mjestima. Na Krku u

MAJČINA SREĆA

Dragi bio je običaj prve nedjelje svibnja posebnim obredom blagosiljati maj, to jest stablo. Taj obred vršio se prije u Svetom Jurju, od kojega su sada još ruševine. (Prijepis toga blagoslova iz glagolske matice ima pop Vinko Premuda.)

Na Hvaru mladići nakite velike grane od jasena ili bajama vrpcama, voćem, narančama, jabukama, katkad dodadu i koje pismo ljubavno, i to usade djevojci na kuću, na prozor ili na krov. Mjesto toga znadu ukrasti pitere (lonce, petnjake) s cvijećem i to odnijeti svojoj djevojci na prozor. Momku, koji se popeo na kuću po ljestvama, znadu obijesni drugovi odnijeti ljestve i on onda ostane na krovu zajedno sa svojim »mažem«. Ako hoće komu nabunit (osvetiti se), onda mu mjesto maža (nom. mož, od talijanskog maggio) za porugu znadu usaditi drvo smrdelja ili koprive ili smokvu, što je osobito uvredljivo, jer smokva u govoru znači i uskratu, odbijanje. Kad postavljaju mož, onda pjevaju:

Kad se stavu od jesena maži!
viruj, dušo, da to nisu laži!

A postoji na Hvaru (na pr. u Dolu) čitava svibanjska ljubavna lirika, koja počinje naveče uoči 1. svibnja stihovima: »Na dobro ti doša, prvi dan od maža, — Nek ti se vesele svi anđeli od raja!«

Ovaj običaj ima podrijetlo u grčkoj i rimskoj starini, kad su na kuće i staje usađivali grane i stabalca za obranu od bolesti i zlih duhova. Danas se taj običaj sačuvao na Duhove i na prvi dan svibnja i na Božić i raširen je valjada svuda po Evropi. Nekoč su se takva stabla usađivala i na Ivanje, o sredoposnoj nedjelji Laetare, na Grgurovo (12. ožujka), na Svijećnicu i Mlado Ljeto. Često su taj čin popraćivali basnom o vještici, da prije mora prebrojiti lišće na drveću nego naudi toj kući. Negdje vjeruju, da ta stabla čuvaju od groma. Obično ga ogule, — tako na primjer u češkim zemljama, — da se vještica ne bi zavukla pod koru, a ostave samo vrh i okite ga vrpcama.

Ovake majke postavljali su mladići, pojedinci ili u skupu, ne samo djevojkama, nego kao počast i drugim odličnim osobama, kao župniku, pa i Svetoj Mariji i Bogu. U Franciji usađivali su »mai« pred dvor kraljev i kad je g. 1610. pred Louvreom takav maj sam od sebe pao, smatrali su, da to sluti smrt Henrika IV.

Oko majke, koja je bila postavljena na javnom mjestu, držala se na prvi dan svibnja pučka svečanost sa plesom i svirkom. U sredovječnom Zagrebu takve zabave priređivale su se na trgu pred crkvom Svetoga Marka.

Novela „Obitelji“

Osveta

Napisao Jean Nortfelt

»Ej, hoćeš li otići odavle, banditu, da te više ne vidim!«

Farmer je pucketao svojim bičem prema jednom deranu, koji je bježao. Bio je to neki mladi Indijanac, koji je bio iznenađen kad je švrljao oko haciende. U to se vrijeme naime više puta dešavalo, da koji mladi Indijanac ukrade konja ili bika sa pašnjaka. Ti su mladi Indijanci bili kod toga vrlo odvažni i lukavi tako da su se farmeri tek velikom mukom mogli obraniti te napasti.

Nakon što je dosta odmakao, deran se zaustavi, podigne šaku u pravcu farmera, koji ga je nagnao u bijeg, i zaurla u svom jeziku:

»Doći će dan kad će Firolah biti jak i ne će se više bojati tvoga biča. Taj dan će tvoja djeca drhtati pred njim, jer će on biti smion kao veliki orao brda, a ona će biti plašljivac poput žena.«

Iza toga nastavi trčati pun bijesa i razjaren, što je mogao biti iznenađen on — sin Taluefa, najvećeg poglavice plemena.

Uto vrijeme je Firolah imao trinaest godina. Farmer, koji ga je tako sramotno protjerao, zvao se John Ball. Firolah je morao zapamtiti to ime, jer u pameti svakog Indijanca dvije stvari ostaju zauvijek urezane i to imena prijatelja i ona neprijatelja... Firolah je bio Indijanac, te je zapamtio ime Johna Balla kao ime čovjeka, koji mu je prouzročio prvo poniženje: on, Firolah, pobjegao je pred njegovim bičem.

Dani i noći prođoše neizmjernim nebom, koje baca odsjev čudna života na Pampu i njezinu divlju visoku travu. Mjeseci prođoše za mjesecima.

Došao je svečani trenutak, kad je Firolah prošao teški ispit hrabrosti. Taj dan je postao pravim Indijancem. Sin dostojan svojih roditelja, o čijim se je zaslugama i ratničkim vrlinama govorilo u jeci tamnih klanaca Brda. Firolah je primio od velikog vrača oznaku, koja je pokazivala svima, kako je on vrijedan da kod odluka vijeća u svojstvu potomka poglavica... On je primio karabinku.

»Budi ponosit, moj sine,« rekao mu je veliki vrač, »i služi se tim oružjem, koje nosi dalje nego strjelice naših najboljih strijelaca, samo da te poštuju i da te se boje kao pravog Indijanca. Budi dobar, ali se sjećaj nepravda. Budi nemilosrdan prema kukavicama, ali plemenit prema hrabrima, koje budeš pobijedio. Priznaj veličinu onome, koji ti je pokaže, bez obzira na to što ti je neprijatelj, samo ako je dostojan da ti dotakne ruku u znak prijateljstva.«

Firolah primi savjete srcu, skoči na konja, koga su mu doveli. A onda pred sakupljenim plemenom izvede neke vježbe i zamahne dvaput kopljem prema nepoznatom te odjuri usred burnih poklika svoje braće i svojih starijih.

Jahao je dugo vremena opojen jasnim zvukom potkova svog mustanga po zemlji otaca. Da odtereti opremu svog mustanga, a da mu ujedno pokaže, kako njegov gospodar nije grubijan nego prijatelj, siđe s konja i podraga ga oko vrata. Maštajući pogleda svježi trag svojih ratnih mohasina i zatim sjede.

Bijaše neprestano ponosit, da je sada ratnik. Njegovi su mohasini to dokazivali. Ali... nosio je na srcu jednu veliku nepravdu. On, Firolah, morao je jednom pobjeći pred bičem. On je još i sad osjećao bljedilo srama na svome čelu.

Morao je učiniti jedno junačko djelo na prvi dan svog proglašenja ratnikom i braniocem plemenskih urgivama. Jedno junačko djelo? Dugo je ispitivao pušku i bodež, što mu ih je dao veliki vrač.

Da donese večeras plemenu skalp jednog bijelca? Ne će li to biti jedno junačko djelo!...

Ah! John Ball... Firolah ga još nije zaboravio.

»Hugh,« promrmljao je mladić. Naglo skoči na svoga mustanga, koji ga je promatrao pogledom punim miline i potjera ga prema haciendi, za koju je znao, da je udaljena oko 3 milje odavle na jug.

Njegov nož za snimanje skalpova, bio je svježe nabrušen. Sve mu je obećavalo lijepu osvetu. Kad ga bijelac spazi, bit će već prekasno. Šta više on bi ga znao potražiti i ubiti u sredini njegove obitelji.

Firolah zađe u brda. On je znao, da će poslije ovih stijena, koje je sada imao pred sobom, naći ugodnu stazu, kojom će krenuti do raucha, onu stazu, kojom je on jedne večeri pognut od stida bježao pred bičem.

On je išao sav utonuo u svoja razmišljanja i pustio je čak i uzdu svoga konja, kad se iznenada uspravi na stremenu. Prigušeni krik je dopro do njega. Zaokružio je pogledom oko sebe i najednom opazio u udaljenosti od dvadeset koraka kondora, koji se je dizao u uzletu noseći u pandžama nekakvo breme... Dijete!

No to je dijete bilo plavokoso i obučeno kao što su obučena djeca bijelaca... Bijelci... Ljudi one rase, kojoj je pripadao i onaj koji ga je uvrijedio, onaj, kojega je on išao kazniti.

Oklijevao je. Kondor je lebdio raširenih krila iznenađen tim i za njega prilično teškim teretom. Firolak protra trepavice, krzmaše još koji čas, a zatim stisnu karabinku i prisloni kundak na lice. Opali bez krzmanja.

Kondor udari krilima, zatim poče padati i to postepeno ne puštajući plijena iz pandža. Firolak ga je pogodio u krilo i tako sudar sa zemljom kod pada nije mogao naškoditi djetetu, jer nije bio jak.

Pritiščući konja koljenima požuri ga prema mjestu, gdje je kondor pao. Tu nađe kondora sa pandžama zadrtim u košulju djeteta.

Uze plavokosog dječarca na svoje pobjedničke ruke. Derančić je mogao imati 3 godine. Nasmiješi se na Firolaka i poče tepati neke riječi. Indijanac ga je brižljivo pregledavao, kad začu buku koraka i brzo se okrene. Neki bijelac je dolazio prema njemu mašući rukama. Bez promišljanja stisnu bodež i stavi dječarca na zemlju. Bijelac dotrča dignutih ruku i izgledalo je, da želi time izraziti neke znakove nježnosti.

»Njegov otac,« pomisli Firolak.

»Hvala prijatelju... hvala prijatelju,« vikao je čovjek trčeći, »ti si spasio mog sina!«

Mladić se nasmiješi. Bijelac mu zahvaljuje. On pomisli, kako je život uistinu smiješan, kako možeš biti uvrijeđen od bijelaca i istovremeno ti bijelci mogu zahvaljivati.

Iznenada nestade s njegovih usta ironičkog smiješka: on prepozna u osobi ovog oca, koji mu je zahvaljivao, Johna Balla. Bijelac je bio pred njim i zahvaljivao pružajući mu ruku:

»Kako se zoveš, da te mogu blagosiljati. Kaži mi tvoje ime.«

Mladi ratnik se je zagledao bijelcu u lice i nije odgovorio ništa. Strašan se unutrašnji sukob odigravao u njemu. Onaj, kojega je on htio kazniti, bio je ovdje pred njim bez nepovjerenja i pružao mu je ruku zahvalnicu.

Pogleda dijete, što ga je spasio. Ono se smijalo. Pogledao je oca, koga je htio ubiti, taj je bio bez oružja. Uzdahne duboko i kako ga je farmer još uvijek zaklinjao da kaže svoje ime, skoči u sedlo i udaljujući se dobaci mu kao krik pobjede:

»Ja sam Firolak!« Zatim iščeznu u vrtlogu prašine. Bio je ponosan, jer je njegov neprijatelj iskazao prema njemu dug zahvalnosti.

SVIBANJ U CVIJEĆU

ANKETA „OBITELJI“

ŽENA MOŽE BITI DOMAĆICA I UMJETNICA
Br. 17.

Moje zvanje? No, sad sam u neprilici što da kažem! Do podne sam kućanica, pretežno kuharica, poslije podne umjetnica odnosno slikarica, uveče pak čitam, šijem, idem na sjednice i t. d.

Meni ovako mješovito zvanje nije na odmet, jer mi se čini da jedno zvanje drugo popunjuje. Koje mi je zvanje zanimljivije? Slikarstvo svakako.

Svijesna da kućanskim dužnostima stavljam kapital na kamate kod moga muža, svaki mi taj sitni rad izgleda ljepšim.

Ne ću da mislim na razne neprilike, kao što je na pr. prezir ili podcjenjivanje sa strane mnogih muškaraca, onda oganj, dim, para, prašina i druge okolnosti (dok ovo pišem strepim, da mi što ne zagori), već naprotiv ogledam se po kuhinji slikarskim i duhovnim očima, pa se divim slučajnim kompozicijama, divno usklađenim bojama i njihovim rafiniranim prelazima, interesantnim oblicima raznih »tihih priroda«. Uživam u raskošju refleksa metalnog suđa. Veseli me sunce i kad zapjevaju moje ptičice. Ushićena sam na njihovo raznobojno perje metalnog odsjeva. Razmatram o Bogu, njegovoj stvaralačkoj moći, o njegovoj dobroti, po kojoj nas je svim tim bogatstvom obdario. Kad gledam sjajne boje titravog ognja, sjetim se duša čistilišta, ali jao! i pakla. Uživam u spoznaji, da ću sebi najčistije, najzdravije i najtečnije hranu pripremiti. Sretna sam za razliku od javnih namještenika, jer po svojoj volji imam stan, što se tiče mjesta, reda i namještaja. Imam prednost da lakše van izađem, u bolesti legnem, poslove rasporedim. Nemam konkurencije i t. d.

Za ženu, već radi njezine biološke konstrukcije, zvanje kućanice i majke je zgodnije. I baš radi spoznaje, vidim u tome volju Božju. Volja Božja pak mora nam biti sveta.

Ipak ne znači da žena kućanica mora biti intelektualno zapuštena. Mi vidimo mnoštvo učenjaka, koji su imali dvostruko zvanje. Nezgodno je, što je brak u krizi. Bračna kriza pojavila se krivnjom djevojaka i mladića, ali glavni krivac jesu socijalni zakoni i socijalni položaj. Tko bi riješio krizu braka, riješio bi i žensko pitanje.

Zenaide Bandur

Izvorni roman „Obitelji“

VJEČNA ZARUČNICA

NAPISALA JAGODA TRUHELKA (Nastavak)

Slušala je Bože moj, iz sigurnog zaklona, bez opasnosti, što će joj od sada ispuniti sav njen život. I bilo joj je lijepo i dobro, kako ni sanjala nije, da bi joj ikada moglo biti i od puste sreće miješala je suze sa smiješkom.

I slušala je još uvijek, kad je glas onkraj vrata davno već zamuknuo i koraci se odalečili i najposlije u noći i zamrli. Nije tako ni primijetila, kada ga je nestalo. U ušima šumio još uvijek njegov glas i malo prvo saslušane riječi: I samo se pitala u slatkom čudu, zar zbilja nju idu, njoj su namijenjene? Ne čuje više ni jeke izvana, a one žive u njenoj duši i pameti i osjeća, kako im se odazivlje potpuno i bez otpora.

Kako li je dugo ovako čučala i u tišini slavila prvu svoju ljubav? Osjećala ju je, tu prvu svoju sreću upravo do bola, a časovi prolazili... Nikada se poslije nije morala sjetiti, kada je i kako je pošla u kuću, legla u krevet i zaspala snom do jutra, bez sanja i nemira kao dijete nakon božićnjeg veselja.

III.

Nadošla jesen i s njom poslovi dovrh glave. Kud je bio već sam vinograd pa ono svoje njivice i napolice s Lulićkinom, tud sav svijet odjednom, kao nikoje još godine navalio narudžbama za svakovrsnu obuću i to taman kod Andrije Mavraka, kao da nema u varoši još i drugih majstora. Morao je unajmiti još jednoga kalfu i dva šegrta, da bi se posao kako tako mogao odvaljivati, a kad ni oni ne stigoše na sve, preporučivao je mušterijama svog jednog mlađega kolegu, početnika majstora u glavnom sokaku hvaleći ga, da će im narediti isto kao i on, a možda još i bolje, što je bilo sasvim u stilu i karakteru Kumandrije. Kad se njemu našlo puno i previše, u redu je, da se podijeli s onim, koji ima manje.

Doduše taj toliki posao i raznolike brige izvanjske dobro su poslužile Kumandriji i njegovu raspoloženju onih dana iza Male Gospojine, jer su ga odvraćale, da ne mora misliti na ono, od čega bi mu se samo i kod najletimičnijeg sjećanja uzbunila žuč i usijala glava, da ga je naizmjence hvatao i bijes i nekakva budalasta tuga, zbog koje se i postidio i ljutio a na sebe samoga. A to je, kako se zna, najneprikladnije stanje, jer sebe ne možeš ni opsovati ni izbiti, kako bi ga srce vuklo. Bacio se dakle u posao, kao da se htio u njemu utopiti, radio da se svijet nije znao dosta načuditi, kako to Kumandrija nema odjednom čak ni vremena, da se na uličnom susretu malo sa čovjekom prodivani, kako je to običaj između znanaca i prijatelja. Nije dospio ni nedjeljom da ode Ivi u Podravinu, gdje je bio ipak stalan gost i po više puta u sedmici, i gdje su se pod skromnim krovom krčmice sastajali ne samo viđenji majstori i mali građani, nego i gospoda činovnici poradi dobre kapljice, koja je bila u Ive na glasu kao najbolja nadaleko i široko. I ta je kapljica čak većom većinom rasla na Kumandrijinim lozama više Drave i njemu je ona baš tu u kutu polutamne sobe bila i najslađa, što je mogao da sluša njenu hvalu, a časovi uz nju najugodniji, kad ih je nesmetano provodio pušeći lulu i šuteći, a da njegova šutnja nije nikoga smetala. Pitaju ga prijatelji, što se pravi tako rijedak, nema ga na kuglani, nema ga na mobama ni komidbi, i da se možda ne misli odbiti u fratre?

Andrija ne uzima za zlo dobroćudno zadirkivanje; on se samo malo smješka, puši, pijucka i — dalje šuti! Onda šta ćeš, ljudi najposlije trzaju ramenima i utvrdivši, da je doista čudak te čudak, ostave ga na miru, baš kako mu je i godilo.

Međutim taj se mir jedno veče baš ljudski raskolebao. Sjedio Andrija opet jednom nakon duljega vremena jedne večeri subotnje u Ive, kadli tamo se našlo i jedno mlado društvo momaka, što su bili uzeti u vojsku, pa sada slave svoj rastanak s domom i ulazak u junačke redove. Pilo se na veliko, ijujuškalo i galamilo još više, kako je već običaj od starine, pa najposlije i zapjevalo. Tad u jednom času Kumandriju pogodilo iznenada, kao iz busije.

»Oj jesenske duge noći...« taman, pjesma njegova, zaorila iz duhanom i vinom ohrapavilih grla i svu mu unutrašnjost raspali, kao kad u pepelom zapretanu žeravicu odjednom dune jak vjetar.

U jedan hip nahrupe dugo potiskivane i silom uspavane uspomene i slike iz nedavne još prošlosti. Andrija u prvom vinskom stupnju raznježenosti i oslobođene fantazije, ugleda pred sobom, čega bi trijezan najmanje želio da vidi: Makar što je podbočenim rukama pokrio lice, dolaze mu pred oči slika za slikom. Vidi mobu i komidbu, vidi čađavu kuhinju i vatru na visokom banku, vidi naokolo po zemlji hrpe kukuruznih klipova, gdje se žute kao zlato, tamo se okomci po strani množe, oko razastrte po-

INGEBORG KUSSEROV, OSOBITO OMILJELA GLUMICA U ULOGAMA MLADIH DJEVOJAKA U UFINIM FILMOVIMA

njave čeljad mlada marljivo komi, pod prstima šušti komuška, sja se kao žuta svila, a čađavim zidovima, u nestalnom svijetlu tanke lojanice igraju sjene ljudi sablastivim kretnjama noćnih avetinja. Šušti komušina, prašti kidana i trgana, zlatozrnati klipovi zvonkim glasom padaju na ponjavu, hrpa raste u vis, nekad poleti koji i preko sve kuhinje u nečiju glavu, zaleprši nekojoj djevojci pod nosom pramen kukuruzne brade... I najposlije javi se i pjesma. A to je sada ono najgore — najljepše a najgore! Te sad nema kuda, nego prigni šiju i podaj se muci i čaru od vina i pjesme, od koje staje pamet! I što je već sam glas i napjev uzbudljiv i razdražljiv, još više one riječi. Što se trijezan ne bi usudio ni misliti, a kamoli izgovarati, u pjesmi svašta možeš i da slušaš i da kažeš. Čisto zastrepio, kao će se sada nä iz one gužve svakakvih glasova podići onaj jedan jedini glas, zvonak kao zlatna žica, a tanak kao svila, jedva ga uho može uhvatiti. Podići će se malo po malo sve na više, a nad ostale izvijat će se iz bijela grla, što ga više nema, i neodoljivom čežnjom zabugariti sve više i jače, zabugariti o jesenskim dugim noćima, »kad će dragi opet doći — ili doći ili ne doći — čuj me, dragi čuj...«

I makar grla hrapava, a soba, a krčma od dima i vinske duhe tako različita od slike pred djegovom dušom.

Jedno je vrijeme slušao kao uzet, nepomičan na svom mjestu i sve ga jače grabilo za srce, dok mu krv najposlije nije uzavrela. No još mu nije smračilo mozak. Zato je i mogao u prvom naletu otpora i odupiranja da se svlada i digne, te udarivši samo šakom po stolu teturajući izletio napolje.

Na svježem zračku časom odahne naslonjen o zid. Glava mu se pušta, nekako ga zrak nije odmah sasvim otrijeznio, slike se dalje ređale i rojile, glas brujio, onaj jedini srebrni glasak, što se tako nevjerojatno žilavo zakačio u njegovom srcu i mozgu, da je nadglasao i ona pusta i pijana muškaračka grla...

Kad mu je noćni značak počeo hladiti čelo, stalo mu se bistriti i u glavi. Je li on lud? Je l' mu kada prije dodijala ovakova napast? Šta se njega tiče i pjevanje i Marica i njena mater, što je zacijelo uzela na nišan onoga leventu — da ih Bog ubije oboje i staru vješticu k tome... Hoće joj se gospodskoga zeta, zato i dopušta, da Marici dolaze i đaci podravci tobože razgovaraju se s njom i čitaju joj, jer je — kako vele — ona najpametnija podravka, pa da će se Marica tako naobraziti, i moći dočekati i gospodsku priliku a da ne će štetovati ni šivanje rukavica, jer ona može i jedno i drugo zajedno. I to Andrija tako morao nekad da gleda iz svoga kuta između kreveta, kad se ta bezočna mlađarija kupila oko Marice, a njega i ne pitaju, on je isključen iz onoga kola, on je budala i neznalica, ne razumije ih i — zaviđa im i to njihovo učenje i Maričino slušanje i prigodične pametne razgovore...

Andrija se sve jače žestio davajući oduška isprekidanim rečenicama i po kojoj nelijepoj psovki. Da da, njega je škola samo upropastila, jer da ju je mogao svršiti, mogao bi i on nešto da vrijedi, — pa bi i on smio koju da kaže u takovu kolu. Ovako mu ostalo samo šilo i remen.

Teško ožalošćen svojom sudbinom vratio se napokon u svoj neveseli momački stan da odmah legne. Nego se najprije još dobro napije vina iz krčaga, napije, Bogo moj, dok ga ne ostavi i sjećanje i pamet i povali ga obučena i obuvena na svoj samotni log.

Sjutradan osvanuo Kumandrija s teškom glavom. Već odulje nije ga bilo obladalo vino kao sinoć i vino i teške misli. Zato je jutros bio dosta neraspoložen i čisto protiv običaja dvaput ošamario šegrta a na kalfu se izderao, kakve je to nabio pete na kapetanove čizme, ko da je za kakovu frajlu iz grada.

A onda, osjetivši, da mu ni to karanje ne ide od srca, uputio se u kačaru, da pretače vino, upravo je bio željan njegova mirisa, ne bi li se malo razdramio.

Uto se pojavi na vratima nitko drugi nego Lulićka. Nije je vidio od Male Gospe, pa se začudio, pošto bi to danas mogla doći. Ona ga odmah saspe prijekorima, što ga nema k njima tako dugo i je li zaboravio na njih, ili su ga čimgod uvrijedile, pa ne dolazi nego samo po momku pošalje, da im je kuća već vrhom puna svakojakog smotka, i sad je ona došla, da mu zahvali na skrbi; zaista, da joj je rođeni sin, ne bi poštenije dijelio napolicu i brinuo se za njih dviju sirotica...

I tu odjednom udari u plač i zajaukne:

»A baš sirote i nesretnice! A znaš li ti, moj kume, da mi ona moja kukavica od dana u dan gine? Gine i umire, još malo i ne ću više imati kćeri jedinice.«

I nanovo stane je lelek i jauk, hvata se za glavu i očajno se zaljulja na svome sjedalu.

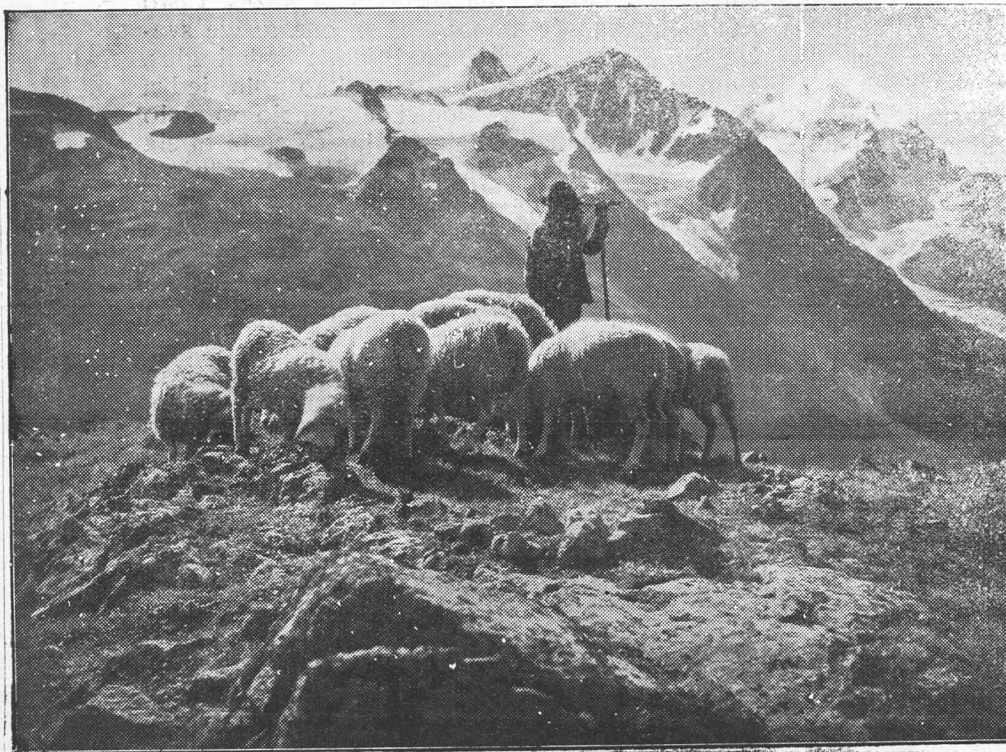
Stoji Andrija s teglicom u ruci i koliko ga već iznenadio neočekivani dolazak, ova provala čuvstava još ga više uvalila u nedoumicu. Oborio brke niz obraze i tupo se zagledao u ženu s naporom nastojeći, da sabere misli. Najposlije se smislio i prousti polagano i isprekidano:

»To je indi Marica bolesna! No — pa Marica često pobolijeva, — kažu svi i vele, slaba je zdravlja i — od vremena na vrijeme trpi od glavobolje. Pa to i nije ništa tako ni ozbiljno. Bogu hvala, svaki se put opet digla i ozdravila.«

»Ne, ne, ovaj je put ozbiljno, kažem ja to tebi, moj Andrija. Ovako je još nikada nije uhvatilo. Jadna ti sam nesretnica. Šta skrivih Bogu, da mi ju je dao tako kržljavu i slabu! Samo je malo krivo pogledaj, već pada u nesvijest.«

»Ta valjda i nije tako,« kušao Andrija protusloviti još uvijek stojeći pred Lulićkom. A onda kao po tragu stavi malo pitanje, je li zvala doktora, makar je morao znati, da se doktori ne zovu u Podravini, osim kad je već duša na jeziku.

(Nastavit će se.)

Lijevo:

ČIM JE SNIJEG POČEO KOPNITI NA VISOKIM PLANINAMA, POVRATILI SU SE NA NJIH PASTIRI SA SVOJIM STADOM

Tkanine u Bosni u srednjem vijeku

Napisao Josip Stipančić

Kad su Hrvati i Srbi došli na Balkan, raspadoše se na velik broj župa, plemena i obitelji, koje življahu oseban život. To je razlog, što Hrvati i Srbi nisu stvorili jedinstvenu državnu cjelinu. Elemenat nesloge u njihovoj ćudi baština je onih starosjedioca, kojima preoteše sjedište.

U Bosni se kuća krije od kuće po gudurama i planinama, svaka živi za se svojim trudom. Ta je osamljenost donekle urodila i dobrim rodom, jer je uslijed nje ojačao zadružni život pod jednim krovom. Kako je svaka zadruga svojim trudom namirivala svoje potrebe, razvila se je i narodna domaća industrija. U nizu vrsta narodnog umijeća najviše se razvila tekstilna industrija. Uz preslicu i uza stan providile su naše žene od davnine svoj život. Štogod je izišlo ispod njihovih ruku, sve nam svjedoči o neobičnoj vještini i o stalnome ukusu, koji je išao za tim, da ono što izradi, ukrasi, pa da godi i oku i srcu.

Ali ipak naš narod u Bosni nije živio u davno doba u svim slojevima jednakim životom. Gospoda i vlastela življahu za se. Primorske je gradove za rana zahvatio dojam zapadnjačke civilizacije, a odavle se je širio po gradovima bosanskih velmoža. Primorski su trgovci nosili po koji dio zapadne civilizacije, pa bosanska vlastela uzeše tuđe tkanine i nošnju, jer im narodna nije bila dosta lijepa. Sa tkaninama usvojiše i tuđi kroj. Tkanine su uvozili ponajviše dubrovački trgovci. Te su tkanine bile: svila, velike čiste svite, različni aksamiti, pandauri, hamuše, hazdeje, svilni podstavci i druge postave. Uz navedene još se u listinama spominju i ove tkanine: fustanja, kavad, čenda, čelun, bračin i sukno, a naročito skrlet i grimiz.

Pod svitom se je označivala nesrezana i neskrojena tkanina. Ime svite prenijelo se je od materijala na samu odjeću, skrojenu od svite i tako se je uobičajio naziv u drugom značenju za oznaku odijela uopće. Ime fustanja sačuvalo se je do danas. To je u srednjem vijeku bila vrsta jeftinoga veza, koji se u velikoj množini proizvodio u Italiji, a preko ušća Neretve uvozio u Bosnu. Kavad se je zvala vrsta suknena gunja, što su ga nekoć nosili stariji ljudi. To je bila oznaka za ono, što mi zovemo sukno. Čenda je bila vrst raznobojnog platna, a upotrebljavala se je u Italiji za zastave. Azdija je bila tkanina, od koje se je krojilo odijelo! Od nje su se pravili i pojasi i vijenci oko glave. Sva je prilika, da je to bila vrsta širita, protkana zlatom ili srebrom, a katkada možda načinjena i od samoga zlata i srebra. Bračin je označivao sličnu vrstu zlatne tkanine, jer se je i on upotrebljavao za vijence, obložene draguljima.

Među skupocjenim tkaninama srednjega vijeka spominje se aksamit. To je svilena tkanina protkana zlatnim nitima, što mi danas zovemo brokat. Čelun je bila prugasta tkanina, koja se je upotrebljavala za zavjese. Čoha bijaše vrlo znamenita tkanina, koja se je iz Italije razašiljala na sve strane, pa i u našu Bosnu. Cijena suknu bijaše onda vrlo velika, a osobito skrletno i grimizno bijaše u velikoj cijeni. To se vidi iz toga, što su se Dubrovčani, sklapajući s banom Stjepanom mir, obvezali davati mu u ime danka svake godine po 14 lakata čistog skrleta, a Balši pokloniše komad sukna vrijedan 60 dukata.

Desno: ŽIVOT JE LIJEP
Foto Ufa

CRNI DVORAC

FRANCUSKI NAPISALA M. DELLY - PREVODI ZLATA L. P.

(Nastava)

On je bio siguran, da ju je već vidio, ali se nije mogao sjetiti — gdje. Da, njemu su poznati oni masivni potpornji i oni veličanstveno usklađeni svodovi!

Jedan sluga dođe im ususret i uvede ih u prostrani i velebni salon, koji nije probudio nikakvo sjećanje u svijesti Stanislava.

Barunica se pojavi iza nekoliko časaka, a inžinjer je dobio isti dojam kao i onda, kad ju je prvi put vidio i kad joj je bio predstavljen... Barunica Van Hottem baci na njega brzi pogled, koji je nešto ispitivao i bio obojan nekom tjeskobom. No pokazala se vrlo uljudna i susretljiva, ukoliko joj je to dozvoljavao njezin hladan temperamenat.

Doskora dođe i Petar. Nastupio je oholije nego ikada, a kad se upustio u razgovore, stao je gomilati gluposti za glupostima, dok mu Mauricije nije rekao, da ga već jednom prekine:

»Hoćemo li gospodinu Dugandu pokazati dvorac? Uvjeren sam, da će mu se vrlo svidjeti.«

»Oh! To je obična hrpa starog pocrnjelog kamenja, koje stoji ovdje kao nekakvo čudovište! Jednom ću dati srušiti sve ove starožine, pa ću na njihovo mjesto sazidati moderni i udobni dvorac. Tad ćete vidjeti pravu ljepotu!«

»Vandal!« poviče Mauricije bijesan, a ni Stanislav se nije mogao suspregnuti, a da ne ustane proti takvoj rušilačkoj misli.

No Petar im odvrati:

»Ja ne volim starinske stvari! Ja sam praktičan čovjek! Čovjek bi umro od tuge u ovim zagušljivim zidinama, u ovim mračnim odajama i u ovim beskonačnim hodnicima!... Kad bih imao nježne živce, mogao bih izgubiti san misleći na strahovite priče, koje pripovijedaju o svakojakim sablastima u ovom dvorcu. O ponoći sve te sablasti prema pričanju prema naokolo i pokazuju se sad na ovom sad na onom mjestu. Zadnji je od njih duh maloga Gislana...; već četiri ili pet naših slugu tvrdi, da su ga vidjeli, i ništa vam ne pomaže dokazivanje, da su sve to puka priviđenja!«

Petar prasne u bučni smijeh, a u očima njegove majke drhtala je sjena užasa.

»Dođite, pokazat ću vam sve znamenitosti,« nadoda Petar. »Zatim ćemo poći u park popušiti po jednu cigaru...«

Pregledanje dvorca započeli su s najvećom kulom, u kojoj se nalazila velika soba, slabo rasvijetljena kroz prozorčić s debelom željeznom rešetkom.

»Kako vidite po lancima, koji su pričvršćeni u zidu, ova je soba neko vrijeme služila za tamnicu«, reče barun Petar. »Ja mislim, da su ovdje stavljali uglednije utamničenike ili članove obitelji, koji bi se usudili protusloviti volji gospodara u kući. Oh, eh! Ima vrlo mnogo krvavih stranica u povijesti vojvoda od Saillesa!«

Te riječi, a još više naglasak, kojim ih je Petar izgovorio, uzbudile su Stanislava, koji odgovori s prikrivenom ironijom:

»U onim dalekim i skoro barbarskim vremenima čovječji je život doista vrlo često bio smatran kao nevrijedna stvar. Danas su se običaji promijenili, ali samo prividno, jer iako čovjek više cijeni život svoga bližnjega, ipak svim silama nastoji, da ubija duše. Ali ovo moralno ubojstvo, skoro uvijek prolazi neprimjećeno, jer za njega nema tamnica, lanaca i svih ovih strahota iz prošlosti, koje bismo mogli pokazati.«

Petar oštro pogleda inžinjera i reče:

»Vi dakle više cijenite stara vremena, nego nova?«

»To nisam rekao. Naše vrijeme predstavlja u odnosu prema prošlosti mnoge i velike napretke, i ja ne žalim, da sam se rodio u ovome vijeku namjesto u trinaestome. Ali ja nisam od onih, koji sistematski ocrnjuju i napadaju prošlost, jer je polako iz jednoga vijeka na drugi, preko zgoda, koje u povijesnom sjećanju dozivaju u pamet mnogo užasa, ta prošlost pripravila ovo, što mi danas ponešto s djetinjastim ponosom nazivamo progres — napredak. Napredak! Eto, to je riječ naše generacije. Sve ostalo, sva tradicija, sva velebna djela prijašnjih vremena, svi veliki umovi i slavni čini, sve to ništa ne vrijedi pred napretkom, ili služi samo kao strašilo za socijalističke propagatore, koji viču na tiranju i na sramotu mrtvih vjekova.«

»Izvrsno, dragi!« reče Mauricije i potapša rukom po leđima inžinjera. »Ja mislim baš kao i vi...; a šta vi, Petre, na to govorite?«

Barun slegne ramenima.

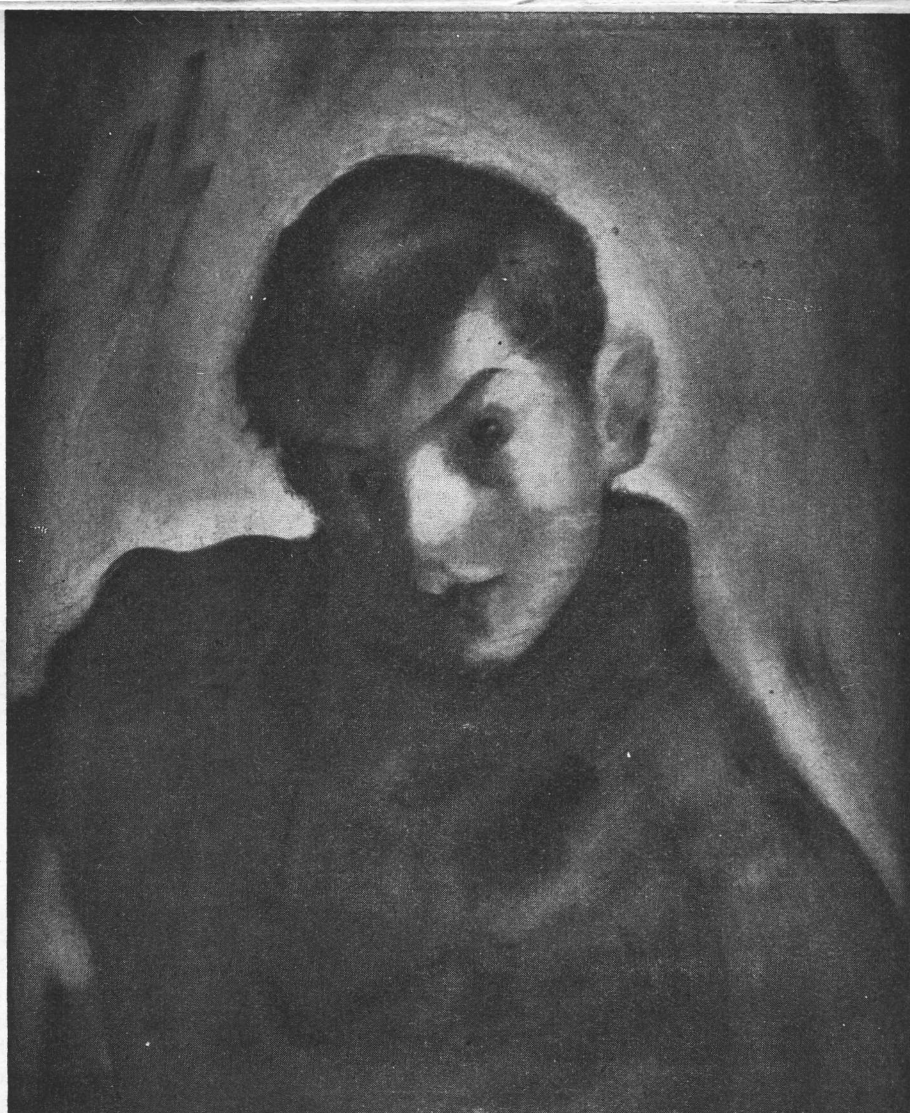
»Ja se nikad ne bavim s beskorisnim pitanjima,« reče Petar i iziđe, a dva mladića krenuše za njim.

Mauricije se nagne prema Stanislavu, pa mu šapne:

»Evo čovjeka, koji se ne tuče za vlastito mišljenje!... On se evo na ovakav način rješava diskusije, za koju uostalom njegov siromašni mozak ne bi ni bio sposoban.«

Pregledavanje dvorca se nastavilo. Od vremena na vrijeme pojavila su se u svijesti Stanislava — neobična sjećanja. Tako na primjer na pragu sobe, u kojoj je stanovao pokojni vojvoda, i u velikoj blagovaonici. Jest, oni veličanstveni sagovi sa biblijskim sadržajima nisu za njega bili novi... A ona slika naprama vratima, na kojoj se nalazi gospodin s divljim licem i srditim pogledom, zar nije bila kroz dugo vremena strašilo u njegovim djetinjskim snima?

Desno: DJEČAK — Naslikao Zlatko Šulentić

»Sve do pred malo vremena u različitim odajama bilo je mnogo slika sa članovima vojvodske obitelji,« reče Petar prosljeđujući pregledavanje sa svojim gostima, »ali je moja majka mnoge skinula rekavši, da ih treba obnoviti. Ja se toga ne bih nikada sjetio.«

»Šteta! Neke od tih slika sigurno bi vas zanimale, gospodine Dugandu,« reče Mauricije. »Slikar je imao veličanstvenih modela, jer su svi članovi obitelji Mornelles bili krasni i posebni tipovi.«

»Ih!« usklikne barun i slegne ramenima.

»On zastalno više voli svoj tip,« šapne Mauricije Stanislavu, koji je jedva suzdržao smijeh.

Kad su došli na vrh stepenica, Petar najavi:

»Sad ću vam pokazati moje odaje, koje su uvijek bile određene za stanovanje vojvoda od Saillesa.«

Ušli su u široku okruglu prostoriju, a kad je barun zatim otvorio jedna vrata, reče:

»Evo, ovo je moja soba, najveća u čitavom dvorcu; u njoj su živjeli i umrli skoro svi vojvode od Saillesa.«

Stanislav odjednom stane. Zaokupilo ga neko neobično i naglo uzbuđenje. Veliki krevet s vojvodskom krunom, veliki naslonjači s grbom, veličanstveni prozori, sve je u njemu budilo prigušeno, ali ne poništeno sjećanje. Njegled zaustavi na lijevom zidu; tamo su se nalazila vrata, ali prije nego što ih je vidio, on je »znao«, da su tamo. A isto je tako bio siguran, da će iza tih vrata naći veliku sobu osvijetljenu kroz dva velika prozora. U toj sobi naći će krevetić na zakrivljenim nogama i jedan starinski stol s albumima. Petar pođe prema tim vratima, otvori ih i reče:

»Ovo je moja radna soba.«

»Gdje dolazi možda dva puta na godinu,« šapne Mauricije Stanislavu.

Stanislav zaokruži očima po sobi. Da, baš je bilo onako, kako je mislio: soba više duga nego široka, starinska lijepa stakla na prozorima . . .; ali nije bilo ni kreveta ni stola, jer je soba bila preuređena u bogatu radnu dvoranu.

»Ali što znači sve ovo?« pomisli Stanislav ponešto uznemiren.

»Siromašna gospođa Vaulan i njezin sin stanovali su ovdje, zar ne?« upita Mauricije, koji je bio ostao u susjednoj sobi.

»Jest, vojvoda Rinaldo htio je njima dati ove odaje. Ali uvidjet ćete, da za nas nije bilo ugodno vidjeti, kako su oni, koji su zadnji došli, primljeni kao kraljevi, a moja majka i ja morali smo se zadovoljiti sa sličnim odajama!« reče barun s glasom punim zavisti.

»Ali meni se čini, da je to bilo posve naravno,« odvrati Mauricije. »Ove sobe po pravu pripadaju članovima obitelji.«

Barun se zagrize za usnu, a Stanislav se sjeti riječi, koje mu je jednom rekao Mauricije:

»Barun Van Hottem, uza svu svoju škrtost, rado bi dao naslov vojvode od Saillesa i kad bi mogao reći, da je potomak te slavne obitelji.«

Kad se Stanislav sjetio tih riječi, odmah je uvidio, da će odgovor Mauricijev neugodno odjeknuti u Petrovu srcu.

Barun se žurio da iziđu, ali se Mauricije zaustavio da pogleda neku sliku, a Stanislav se

okrene i baci još jedan pogled po odaji. I tada odjednom vidi, kako na velikom krevetu leži nježni lik žene s plavim kosama i velikim blagim očima, koje ga gledaju i dozivaju . . .

»Mama!«

Ta mu je riječ došla na usta i tu zamrla, prije nego što je bila izrečena. No dojam tog priviđenja bio je vrlo jak, te mu kroz čitavo tijelo proletješe trnci.

»Imam bolesne živce,« pomisli Stanislav.

Petar je zatim gostima pokazao neke druge sobe i kapelicu, lijepu starinsku građevinu, u kojoj je zbog vlage bilo hladno. Poslije toga povede ih kroz beskonačno duge hodnike i uvede u dvoranu za pušenje, gdje im je htio ponuditi nekoliko cigara.

»Zar ne bi bilo bolje poći u park, namjesto da ostanemo po ovom krasnom vremenu zatvoreni ovdje u kući?« predloži Mauricije.

»Kako hoćete,« odgovori barun.

Izišli su i krenuli sjenovitim puteljkom. Iza smrti vojvode Rinalda gospođa je Van Hottem dala preurediti park, ali je ipak ostavila nedirnut onaj dio, gdje se nalazila provalija, u kojoj je Gislano Vaulan skoro našao smrt. Bilo kakva promjena bila bi tome mjestu oduzela njegov divlji i primitivni čar.

»Pođimo na ovu stranu, Petre,« reče Mauricije. »Ovo je najljepši dio u vašem parku.«

»Svak ima svoj ukus!« odgovori barun. »No da sam ja bio u dobi, da mogu kazati svoj sud, kad je moja majka obavljala razne poslove i izmjene u ovome dvorcu, uvjeravam vas, da bi i ovaj dio parka bio preudešen kao i ostali dijelovi.«

Mauricije skupi usne i izmijeni sa Stanislavom pogled, koji je govorio:

»Kako je glup!«

Krenuli su krivudastim i kamenitim puteljkom, na kojemu se barun nekoliko puta spotaknuo, i stigli do ruba ponora, pa se polako zaputili prema jami.

To se mjesto nije Stanislavu činilo novo: možda je vidio kakav sličan predjel na svojim putovanjima i izletima . . .

»Evo nas kraj glasovite jame, u kojoj prema pučkom mišljenju stanuju neobične utvare,« reče veselo Mauricije.

Stanislav ostane za čas iznenađen . . . Pred očima mu se stvorio taj predjel pokrit snijegom, vlada studen, a tamo na rubu ponora cvate divno cvijeće — Božićne ruže. Odjednom mu se pričini, da mu odmiče zemlja ispod nogu — i on nehotično zaklopi oči . . .

Kad ih je otvorio, opazio je pred sobom ponor obasjan blagim jesenskim suncem, a pod njegovim nogama zemlja pokrita žutkastom travom. Nikakva traga nije bilo cvijeću u tom oporom i klisurastom predjelu . . .

»Doista su me spopala priviđenja!« pomisli u sebi i zabrine se.

»Petre, ova je jama opasna! Gledajte, kako se zemlja posvuda kotrlja,« opazi Mauricije.

»Ne smeta! Ovamo ionako nitko ne dolazi,« odgovori barun bezbrižno. »A nikada nisam čuo, da se ovdje dogodila kakva nesreća.«

»Da, jedna se ipak dogodila. Čuo sam pričati, ne sjećam se više od koga, da je mali Gislano Vaulan jednom pao u ovu jamu i da je bio na čudesni način spašen.«

»O tome nisam nikada čuo pričati . . . Gospodine Dugand, zar i vi kanite pasti unutra?«

Stanislav se naime bio približio rubu ponora te se nagnuo, da mu vidi dno. Tada reče:

»Doista, kad bi čovjek pao unutra, ostao bi na mjestu mrtav . . . Mora da je Gislano imao na nebu velikog zaštitnika . . .«

Stanislav se okrene prema Petru i Mauriciju i odjednom prekine svoje riječi. Vidio je naime, kako u tom času dolazi prema njemu pokrajnim puteljkom tamnoputna žena, ovijena u neku tuniku . . . Tu je ženu već odavna on vidio u svojim kratkim i neobičnim priviđenjima, ali mnogo mlađu, bez onih brazda, koje joj naboraše bakrenasto lice.

(Nastavit će se.)

Evolucija i postanak čovjeka

Prvo originalno kritičko djelo hrvatskog pisca o problemu evolucije (razvitka) živih bića izazvalo je nedavno najveću pažnju u našoj kulturnoj javnosti, jer se o problemu evolucije i postanku čovjeka, kao i svim onim pitanjima, koji su u najužoj vezi s njim, kod nas koješta i kojekako govorilo i pisalo. Većim dijelom je to bilo neobjektivno, tendenciozno i nestručnjački. I danas te neznanstvene teorije kod nas marksističke brošure šire uz neke srednjoškolske udžbenike, pak je prigodom ovogodišnje 130-godišnjice Darwinova rođenja opsežno djelo* o. Marijana Blažića, profesora na dubrovačkoj franjevačkoj gimnaziji, uistinu značajan prinos hrvatskoj stručnoj literaturi o tim pitanjima. Odlični crkveni govornik (na skoro 300 stranica velikog formata) svestrano je obradio predmet te je djelo »Evolucija i postanak čovjeka« razdijelio u pet dijelova, koje je ilustrirao s petnaest zanimljivih slika.

U prvom dijelu prikazuje nauku evolucije, njene dokaze i njihovu vrijednost, da stvori konačni zaključak: nauka o evoluciji je tek hipoteza! U drugom dijelu

PROF. O. MARIJAN BLAŽIĆ, pisac knjige „Evolucija i postanak čovjeka"

raspravlja o uzrocima evolucije i dokazuje, kako se sami evolucionisti među sobom razilaze. U trećem dijelu, koji je izvanredno zanimljiv, raspravlja o postanku čovjeka. Najprije prikazuje majmuna i čovjeka, sličnosti, ali i goleme razlike; govori o dobi kad se čovjek pojavio na zemlji — diluviju. Zatim redom ispituje evropske, azijske i afričke praljude prama znanstvenim rezultatima paleontologije i dokazuje, da su svi ti praljudi bili razumni ljudi, jer su imali vjeru, etiku, umjetnost — kulturu. U četvrtom dijelu dokazuje, kako čovječji duh isključuje životinjsko podrijetlo. U petom dijelu postavlja nauku o razvoju bića u prave granice i raspravlja, u čemu se evolucija može slagati s vjerom, te kako je nastalo čovječje tijelo. Na koncu prikazuje strašne posljedice materijalističke nauke o evoluciji, koja čovjeka smatra samo najsavršenijom životinjom. Iz takve nauke moraju nužno slijediti razorne posljedice na etičkom, socijalnom i političkom polju.

Ovo reprezentativno znanstveno djelo jednoga Hrvata zaslužuje osobitu pažnju i treba da ga pročita svaki kulturniji Hrvat, jer predstavlja jednu vanredno zanimljivu i svestrano obrađenu studiju o problemu, koji je važan kao temelj materijalizma. *M.*

* Prof. o. Blažić: »EVOLUCIJA I POSTANAK ČOVJEKA«. Izdao: »Logos«, Zagreb, ul. Gajeva 4/I. Cijena: broširano 60.— D, uvezano 70.— D.

Rješenje i nagrade križaljke iz broja 9-10.

Okomito: 1. Kranj, 2. Krom, 3. Žarko, 4. S. R., 5. PV, 6. pro, 7. ave, 8. ka, 9. la, 10. Persida, 11. oborina, 12. pr, 13. at, 14. drzovit, 15 kramari, 20. aul(a), 21. kat, 23. leo, 24. Bog, 30. imela, 32. lasta, 35. J. D. (Janko Drašković), 36. lio, 37. Java, 38. eno, 39. pa, 42. rt, 43. no, 46. VO, 47. to. — Vodoravno: 4. srp, 6. pra(star), 8 kal, 10. pravo, 12. prova, 14. darak, 16. ce, 17. barometar, 18. Ra, 19. Rajko, 22. zloba, 25. osu, 26. ar, 27. OE, 28. Omi, 29. iliti, 31. Volga, 33. (h)ad, 34. najljepši, 40. Ra, 41. arena, 44. Diana, 45. tusti, 48. tlo, 49. ovo, 50. Oto.

Po 5 romana dobili su: J. Avić iz B. i V. Naletilić iz R. Po 1 roman: V. Kraljić iz S., A. Peranić iz S. N., I. Ramljak iz S., D. Margan iz S., M. Jerčić iz M., F. Klobučar iz S. I. Z., H. Filjak iz P., Š. Segarić iz I., Hrv. čitaonica iz Otoka, Nar. čitaonica iz Mihovljana, SS. Milosrdnice iz B. i J. Kopun iz M.

Lijepa djevojka i grdi Tatarin

Huang-Ho je bio bogati kineski trgovac. Živio je u prekrasnom dvoru, koji je bio ograđen mramornim zidom. U svome je vrtu imao jezero, a na malenom otočiću se dizala sjenica, gdje bi on sa svojim kćerima pio čaj. Žalostio se, što nije imao sina, ali je neobično nježno ljubio svoje tri kćeri. Zvale su se: Kun-Ši, Perli-Sing i Sing-San. Sing-San je bila najmlađa i najljepša. Trgovčeve su kćeri rado zalazile u veliki vrt, gdje bi se šetale, sjedale na kamene klupe i motrile plavilo jezera. Ovdje su svakoga jutra hranile zlatne ribice, a ponekad i staroga šarana, kojega su vrlo voljele, jer je već odavno živio u jezeru, bio već star i mudar, pa su se s njime često zabavljale.

Jednoga je dana najstarija Kun-Ši pripovijedala, da će se udati za vojnika, a mlađa se hvalila, da će joj muž biti sudac. »A koga ću izabrati ja?« pitala se Sing-San. »Vojnik bi mi bio previše grub, a sudac pak odviše ponosan. Najradije bih izabrala lijepoga, sretnoga i mladoga princa.

»Nagnite se nad vodom i pričajte mi, što vidite!« govorio im je šaran.

Kun-Ši je ustala, nagnula se nad kristalnu površinu jezera i ugledala sliku nekoga vojnika. Perli-Sing je opazila ponosnog suca, kako sjedi u dvorani za suđenje. A Sing-San je najprije primijetila lik gruboga, grdoga Tatarina, a odmah potom sliku krasnoga princa, obučena u žutu svilenu haljinu, urešena paunovim perjem, a na ovratniku su mu se sjali dijamanti.

»O, gdje on živi?« zapljeskala je rukama. »Gdje ćemo se sastati?«

»Samo ću ti jedno reći. Ne budeš li ljubila Tatarina, nikada se ne ćeš sresti s princem,« govorio je šaran. »Obojica žive iza velikoga kineskog zida.

Sing-San i njezine sestre su se veoma začudile, jer nikada nijesu čule, da bi tko živio iza velikoga kineskoga zida. Nekoliko dana iz toga pohodio ih je otac i rekao, da putuje daleko u sjevernu Kinu nakupovati robe i neka svaka kaže, što želi, da im donese za uspomenu.

»Htjela bih nakit od dijamanata,« govorila je Kun-Ši. »A ja dragocjenu iglu za kosu,« molila je Perli-Sing. Na koncu je Sing-San izrekla svoju molbu: »Tatice, molim te, donesi mi komadić kineskoga zida i to će mi biti najljepša uspomena s tvoga putovanja.«

Huang-Ho je proputovao mnogo stotina milja sjevernih krajeva Kine, ali veliki kineski zid još nikada nije ugledao. Lako mu je bilo nabaviti nakit i iglu, ali nije mogao odbiti molbe svoga miljenčeta. Uvidio je, da bi nju najviše razveselio kamičak s velikoga kineskog zida i odlučio je, da će svakako izvršiti molbu svoje kćeri.

Nakon dugoga i napornoga puta je konačno došao do beskrajno dugog zida, koji je bio tako tvrd, da ga ni najčvršćim krampom ne bi mogao oštetiti. Ipak kako li se je začudio, kada je iza dugog napora odvalio kamenčić i za njim se srozala cijela hrpa kamenja, da je svojoj kćeri mogao ponijeti više tuceta komadića.

Jedva se pribrao, skočio je naoružani Tatarin s bijesnim pogledom i zgrabio ga za ramena.

»Izvršio si veliki zločin!« vikao je. »Oštetio si carski zid i zato moraš umrijeti!« Zasvirao je i odmah se pojavilo dvadeset okrutnih Tatara. »Svežite ovoga čovjeka i odvedite u zatvor,« vikao je zapovjednički. »Oštećeni zid treba da do sutra bude popravljen.«

»Barem me saslušajte,« molio je ubogi Huang-Ho. »Pričat ću vam zašto sam to učinio. I tužnim je glasom ispripovijedao Tatarima svoje doživljaje iz južne Kine, o svojim lijepim kćerima, pa o Sing-Sani, koja je najljepša. Kada je govorio o njezinoj ljepoti, vođa Tatara se nasmiješio. »Želio bih je vidjeti,« govorio je. A kada je Huang-Ho nadovezao, da je baš ona molila, ne bi li joj donio komadić kamena s velikoga kineskog zida, na časak je ušutio.

»Dovedi mi svoju kćer i daš li mi je za ženu, darujem ti život,« rekao je konačno.

»Ne, ne!« uzviknuo je Huang-Ho upirući pogled na grdoga Tatarina.

»Ja bih je veoma ljubio. Popni se sa mnom na zid, da ti pokažem prekrasne stvari, koje bih joj darovao.« Tatarin je poveo zarobljenika i pokazao mu svoje dvorove, koji su bili raskošno rasvijetljeni srebrnim svjetiljkama, prostrti mekim skupocjenim sagovima. Ali Huang-Ho nije nikako pristajao. Na to je Tatarin rekao, da će sam poći na put u južnu Kinu, pričat će Sing-Sani, što se zbilo s njezinim ocem, te će je moliti, da bi se s njime vratila do velikoga zida.

Kada ga je Sing-San ugledala, odmah se sjetila šaranovih riječi: »Ne budeš li ljubila Tatarina, nikada se ne ćeš sresti s princem.« Odazvala se Tatarinovoj molbi, pružila mu ručicu i pošli su zajedno k velikome zidu. Sada je Tatarin pustio oca. Sing-Sani je dao sve, štogod je mogla pomisliti i svim je silama nastojao, da je usreći. Imala je dijamanata, rubina, skupocjena odijela i novaca više, nego što je mogla potrošiti. »Zar me nikada ne ćeš ljubiti, Sing-San, što sam tako grd?« žalosno joj je rekao jednom njezin muž. »Jer si tako dobar, volim te!« odvratila je Sing-San, bijelim ga rukama obujmila oko vrata i poljubila ga je. I što se dogodilo? U taj se trenutak grdi Tatarinov lik preobrazio u krasnog mladog princa, kakva je ona vidjela doma na površini jezera.

»Zar si ti princ?« zapitala je puna radosti.

»Da, Sing-San. Bio sam proklet i ti si me spasila, jer si me zavoljela. Da me nijesi poljubila, nikada ne bi srela princa.

»Upravo je tako rekao i šaran,« šaptala je Sing-San. »O ja sam uistinu sretna.« I princ se veselio, što će s tako lijepom ženom moći biti sretan cijeli svoj život.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Dobar tek

Juha od telećeg mozga. U rastopljenu mast metni malo brašna i zapjeni te dodaj nasjeckanog zelenog peršina, prepareni teleći mozak i sve pirjaj. Zatim nalij juhe, promiješaj i dobro prokuhaj. Prije nego nosiš juhu na stol, zamuti u nju žumanjak.

Jaja sa špargom. Skuhanu špargu nareži na male komadiće te ih primiješaj u stučena jaja, koja posoli i uspi u vrelu mast te prži kao kajganu.

Pirjane pržolice. Dobro stuci pržolice, posoli ih i malo pobiberi, s jedne strane umoči u brašno i prepprži naglo u masti, da lijepo porumene. Đotle u šerpi pirjaj nasjeckanog luka, dodaj oguljene i na kockice narezane kisele krastavce te u tom pirjaj pržolice, dok ne postanu mekane, zalijevajući ih oprezno. Na kraju umak još zagusti brašnom i malo osladi komadićem šećera. Ponudi s pirjanom rižom.

Krumpiri s mliječnim umakom. Oguli 1 kg krumpira, operi ih, nareži na deblje kolute i kuhaj u slanoj vodi, u koju metni i malo kima. Dotle načini svijetli zapržak, razrijedi ga vodom, u kojoj se kuhao krumpir, dobro promiješaj i zalij mlijekom (ili vrhnjem) te po volji zakiseli i zamuti jedno jaje. Skuhane krumpire stavi u taj umak te nareži još po volji i kuhanog suhog mesa.

Pečena kaša od krupice (grisa). Skuhaj u vodi (ili mlijeku) 12 dkg krupice te onda pusti, da ohladi. Kad ohladi, primiješaj 2 žumanjka, posoli i dodaj snijeg od 2 bjelanjka. U niskoj tavi rastopi 2 dkg slanine, narezane na kocke, pa na to uspi kašu i naglo je ispeci u pečenjari, da porumeni. Jede se sa salatom.

Pilići u umaku od vina. Očišćene piliće posoli i pirjaj sa svim mogućim zelenjem na masti. Onda razreži piliće na polovice ili četvrtine. Načini svijetli zapržak, u koji nalij bijelog vina, dodaj octa, limunove kore i malo šećera te u to nalij procijeđeni sok, u kojem su se pirjali pilići. Ako treba, možeš taj sok još i razrijediti, pa ga prokuhaj. Na koncu nalij slatkog vrhnja, u kojem si razmutila prije žumanjak. U taj umak stavi pirjane piliće.

Torta od datulja. Miješaj 8 dkg maslaca, 15 dkg šećera i 8 žumanjka te dodaj 6 dkg oguljenih naribanih badema, 6 dkg narezanih datulja, 5 dkg brašna i snijeg od 8 bjelanjaka. Tu smjesu peci polako u obliku za tortu dan prije. Tek drugi dan se prereže i puni ovim: Miješaj 10 dkg maslaca, 10 dkg šećera, malo ruma, 10 dkg narezanih datulja i malo vanilije. — Preko torte prelij preljev od limuna. **S. A.**

Za odgoj djece

DJEČJE PRIČE

Svako dijete rado sluša priče. Eksperimentalna psihologija i temeljita naučna ispitivanja dokazala su, da dijete voli priče. Pitanje je samo, koju vrst priča je najbolje dati djetetu, da li fantastične priče ili realne. Velika je moć dječjeg uživljavanja u priču; dijete prije sedme godine obično ne razlikuje, što je stvarno, a što nestvarno. Ono na pr. drži u ruci komad drva ili porculana, pa ipak razgovara s njime i vjeruje, da je živo. U to doba rado sluša fantastične priče na pr. o Crvenkapici, Snjeguljici, patuljcima, no poslije sedme godine počinje se u djetetu pomalo razvijati interes i za realne priče.

Fantastične i izmišljene priče ostaju djeci i kasnije u životu kao neko čarobno dječje carstvo, kojeg se odrasli ljudi sjećaju sa smiješkom. Kod pričanja fantastičnih priča treba paziti, da se djeci osjetljivoj i s bujnom fantazijom ne razvija previše čuvstvenost i želja za takvim pričama. Fantastičnim pričama dodajmo i drugu vrstu, a to su priče iz stvarnog i istinskog života. I kod te vrste priča moramo paziti, da ne budu odviše realne, da ne prelaze u grubi naturalizam. U današnjem vijeku dijete će još uvijek rano upoznati realnost života sa svim svojim grubim pojavama.

Ukratko, treba naći sredinu i dati djeci fantastičnu priču i realnu pripovijest, a kod obojeg paziti na granicu. Još nešto, na što valja paziti, a to je praznovjerje, koje se krije u nekim pričama, osobito gatkama i bajkama. Rušiti sve, što bi zlo utjecalo na dijete, a njegovati samo istinu i dobrotu. Najvažnije je kod svakog pripovijedanja, da se onaj koji pripovijeda djetetu zaista uživi u priču i govori lijepo, ugodno, a malom gestikulacijom i mijenjanjem glasa dade lijepu formu i slikovitost priče.

Imade lijepih naših narodnih priča, a mnogo ih je i od naših omladinskih spisatelja i spisateljica. Dakako treba dobro pripaziti na izbor. »Mala Mladost« donosi ih po nekoliko u svakom broju, a lijep broj najboljih izdala je »Knjižnica Dobre Djece« u posebnim knjigama, u čemu bi svakako trebala nastaviti. **M. C-ić**

Kućni savjeti

Čišćenje bojadisanih vrata. Za čišćenje vrata ili prozorskih okvira ne smijemo upotrebiti ni sapunicu, ni lužinu; jer se tim ništi uljena boja. Najbolje i najlaglje čisti se na ovaj način: deset do dvanaest dijelova vode pomiješa se sa jednim dijelom salmijaka, pa tim možemo najbolje oprati vrata ili prozorske okvire. **I. S.**

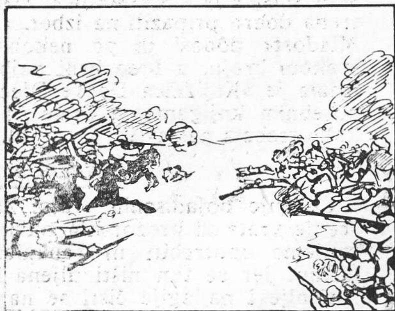
Kuhinjski kalendar

Svibanj Ponedj. **8**	Objed: Juha od bijeloga graha. Pečena kaša od krupice sa salatom. Večera: Jaja sa špargom.
Utorak **9**	Objed: Juha od graška. Pirjane pržolice u umaku s pirjanom rižom. Večera: Spageti s umakom od rajčice.
Srijeda **10**	Objed: Juha od špinata. Savijača s krupicom (grisom). Kompot. Večera: Krumpiri s mliječnim umakom.
Četvrtak **11**	Objed: Govedska juha s rižom. Govedina s kašom od krumpira i umakom od češnjaka. Večera: Pržena teleća jetra sa salatom.
Petak **12**	Objed: Prežgana juha. Pirjani grašak sa salatom. Palačinke. Večera: Brodeto.
Subota **13**	Objed: Juha od celera s prženim žemljinim kockama. Okrugljice od krumpira s umakom od šljivina pekmeza. Večera: Teleći odresci sa salatom.
Nedjelja **14**	Objed: Juha od pilićje sitneži. Pilići u umaku od vina s rižom. Torta od datulja. Večera: Pariške kobasice na octu i luku.
Ponedj. **15**	Objed: Juha od krumpira. Špinat s faširanim odrescima. Večera: Slanina s mladim lukom.
Utorak **16**	Objed: Juha od cvjetače. Varivo od leće. Večera: Sir s vrhnjem.
Srijeda **17**	Objed: Pileći paprikaš s rezancima. Kuhane suhe šljive. Večera: Omlet od kupusa.

Mali Toma u balonu

Prema istoimenom romanu Mark Twaina — *Slike i tekst od M. Fučića*

55. Četa se dala u trk i u tren oka dojurila do karavane. Nastao je metež, galama, pucnjava. Zrak je bio pun gustog dima od baruta. »Pa to su pustinjski razbojnici!« Tom će.

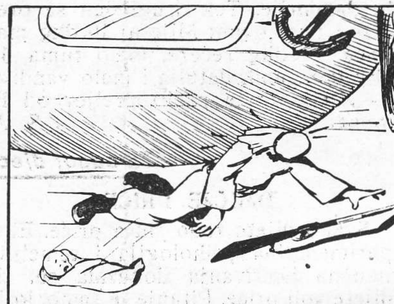
56. Borilo se na život i smrt. Svuda su naokolo ležali leševi. Konačno su »karavanci« pritisnuli jače i razbojnici, oslabljeni i raspršeni, bili su prisiljeni da se povuku.

57. »Joj, gledajte! Mrcina, gad, hulja! Oborio je onu ženu i oteo joj iz naručja dijete. Sada trči do konja. Dečki! Osveta! Za njim! Ne smije nam uteći!«

58. Videći bešćutnost razbojnika, u njihovim srcima uskipi pravedni bijes. »Za njemu crna tikva smrviš!« krikne Jim i uperi pramac balona na razbojnika. Tako će Tom osvetiti nepravdu.

59. Udarac je bio žestok. Razbojnik je ispustio dijete i pao onesviješten. Na sreću je mališan ostao neozlijeđen pa se je kao prestrašeni kukčić koprcao u pijesku. Prvi ga je Tom uzeo u ruke.

60. »Jo, ti moje slatko tikvica, ti lepo moje pajcek! Ehe, ti daš jena pusa, na, ehe! Mi spasiš tvoje maleno životec, ehe, a onom fakina razbojnik dali po čunjka. Ti rožica — fijolica, ja te express odneseš mami!«

SVJETSKI DOGAĐAJI

1. travnja: Chamberlain izjavio, da će braniti nezavisnost Poljske.
2. Parlamentarni izbori u Belgiji. Velik uspjeh katolika.
3. Ratna mornarica vraćena nacionalnoj Španjolskoj.
4. Smrt bagdadskoga kralja Gazija. — Slovački ministri Msgr. Tiso, i Durčanski u Berlinu. — Mexico priznao novu Španjolsku. — Poljski ministar vanjskih poslova Beck na pregovorima u Londonu.
5. Talijanske novine pišu, da je Njemačka spremna spriječiti britansko naoružanje.
6. Sklopljen savez između Britanije i Poljske. — Ponovni izbor Lebruna za predsjednika Francuske.
7. Talijanska vojska zaposjela Albaniju.
8. Velika uznemirenost Francuske i Engleske radi zaposjedanja Albanije.
10. Papin govor narodima i državnicima o miru, pravdi i milosrđu.
12. Saziv albanske konstituante. Odlučena personalna unija s Italijom. — Italija priznala Slovačku, koja je zabranila t. zv. čehoslovačku narodnu crkvu.
14. Engleski ministar financija Sir John Simon priznaje, da je Britanija pozivala Sovjetsku Rusiju na suradnju. — Albanija istupila iz Društva Naroda.
15. Iza Mussolinijeve izjave o nepovredivosti Grčke nezavisnosti dali su istu izjavu Chamberlain i Daladier za Grčku i Rumunjsku.
16. Roosevelt u obliku poslanice posreduje za sporazum u Evropi.
17. Talijanska i njemačka vlada odlučile, da će sporazumno odgovoriti na Rooseveltovu poslanicu i to negativno. — Slovački predsjednik Dr Tiso izjavio, da je Slovačka posve slobodna.
18. Govori se, da će Engleska i Francuska jamčiti nezavisnost Turske. — Madžarski ministri Teleki i Czaky u Rimu.
19. Poljska se drži rezervirano prema pregovorima o britansko-sovjetskom sporazumu.
20. Mussolini odgovara Rooseveltu, da Italija ne kani nikoga napasti. — Britanija i Francuska odlučile da pošalju opet u Berlin svoje poklisare. — Franco govori o ideji španjolskog carstva. — Hitlerov rođendan. — Sv. Otac određuje molitve za mir.
22. Francuski ministar financija Reynaud traži 15 milijardi franaka za naoružanje.
23. Osnovana nova češka organizacija »Narodna Zajednica« pod vodstvom Dra Hache. — Umro kardinal Domenico Mariani.
25. Velika opozicija protiv nacrta o općoj vojnoj obavezi u Engleskoj.
26. John Simon veli, da Engleska troši za narodnu obranu 2 milijuna funti dnevno.
28. Japan želi da s Njemačkom i Italijom sklopi savez protiv boljševizma.
28. Hitlerov govor u Reichstagu. Traži Dancig i kolonije. Želi prijateljstvo s Engleskom. Otkazuje flotni sporazum s Engleskom i njemačko-poljski sporazum. Negativan odgovor Rooseveltu. — Donji Dom u Engleskoj primio vojnu obvezu. — Otvorenje izložbe i kongresa Katoličke štampe u Zagrebu.
29. Madžarski ministri u Berlinu.

U KRČMI. Hrvat: »Slušaj, Švabo: što znači »warum« na hrvatskom?«

Nijemac: »Zašto.«

Hrvat: »Jer bih to htio znati, mutane jedan!«

ISTINA. Redar: »Kako, vi sada, nakon što su vas na mrtvo ime izlemali, u sav glas pjevate?«

Pijanac: »Je, gospon stražator, da sam zvao u pomoć, vi i onako ne biste bili došli!«

ČUDNO PITANJE. Ona: »Tatica mi je jutros rekao, da će polovicu naših životnih potreba on namiriti.«

On: »Lijepo! A drugu polovicu?«

JASNO. Opljačkani: »Zar vas nije stid, da ste me tako baš posvema opljačkali?«

Pljačkaš: »Pa što vi mislite, da mi razbojnici od zraka živimo? Vi tuluman jedan!«

IZGOVOR. Sudac: »Zašto ste vi čovjeka najprvo uvrijedili, a zatim još i iščuškali?«

Optuženi: »Ja sam se tek naknadno sjetio, da je gluh.«

PJESMA I PROZA. Ona: »Ah, kako umiljato ove ljubice mirišu!«

On: »Pa to i moraju.«

DJEČJI ODGOVOR. Majka: »Što to čitaš, Ivica?«

Ivica: »Ne znam, mama!«

Majka: »Kako ne znaš, kad eto čitaš na glas?«

Ivica: »Da, mama, ali ne slušam!«

U PLESNOJ ŠKOLI. On: »A koliko vam je godina, gospojice?«

Ona: »No, čujete! Takva se pitanja damama ne postavljaju!«

On: »Pa zar ste već tako stara?!«

MILO ZA DRAGO. A: »Sve mi se nekako čini, da su tvoja uha svaki dan sve to dulja!«

B: »Pa da. Iz mojih uha i iz tvoje pameti dao bi se napraviti baš sjajan magarac; zar ne?«

SAMO OPREZNO! Domaćica: »Pijete li rakiju?«

Prosjak: »Hm!... Je li to poziv ili preslušavanje...?«

DOBAR ČOVJEK. A: »Oprostite, molim, moje ime je Žmrflja!«

B: »Opraštam!«

LIJEPA USPOMENA. Sudac: »A otkuda vam ovi otpirači, kojima ste provalili u tužiteljevu blagajnu?«

Provalnik: »Ah, te sam naslijedio. To je uspomena još od mog pokojnog djeda!«

PROFESORSKI. (Monolog): »Do bijesa! Pa danas je trebalo biti moje vjenčanje? Zakasnio sam! A koja bi mi i korist bila, da sada još požurim, kad je vjenčanje sigurno i onako već obavljeno!«

SAN. Ona: »Đuka, Đuka! Molim te, probudi se. Sanjala sam, da je u sobi miš.«

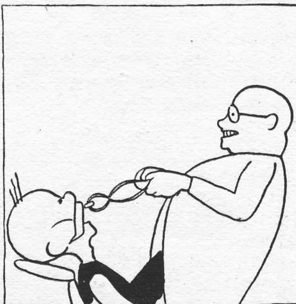
On: »Tako? No onda sanjaj, da je u sobi još i mačka, pa će biti sve u redu!«

Sabrao Sl. Tr-ski

Dobrijanov bolesni zub

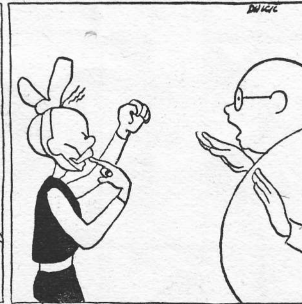
Zabolio čiku
Dobrijana zub,
pa je zato danas
i bolan i grub.

Boljetica ljuta
u glavu mu tuče,
te će za to liječnik
zub taj da izvuče.

Al kad ni tad bolja
od zuba ne presta,
do zubara ide
čika opet smjesta:

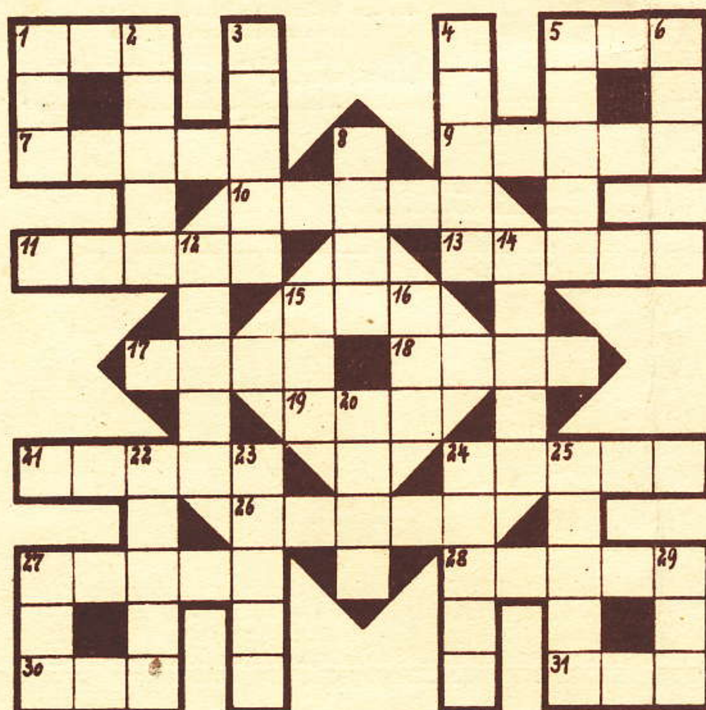

»Zub si zdrav izvukô!«
naš Dobrijan viče,
»bolesni je ostô,
čuvaj se liječniče!«

Ilustrovani tjednik „Obitelj" stoji 4 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

1. Elegantni kostim u modernoj pastelnoj boji. Kaputić dosta dugačak, sa kožnatim pojasom u istoj boji. — **2.** Vrlo praktičan ogrtač za proljeće i ljeto u tamno-plavoj boji. Krojen u zvonolikom kroju. — **3.** Jednostavna, ali elegantna haljina od šarenog svilenog materijala. K tome mali bolero u boji prikladnoj haljini. — **4.** Moderna haljina sa širokim pasom u struku i bogato naboranim gornjim i donjim dijelom. Puceta od istog materijala kao i haljina.

Križaljka

Složio M. Badovinac, Zagreb

Vodoravno: 1. turski velikaš (Čengić!), 5. rastavni veznik, 7. pokrajina u Grčkoj (dijalekt!), 9. vijak, 10. broj, 11. stan za blago, 13. skitnički narod za seobe naroda, 15. lična zamjenica (ž. r.), 17. sin Abrahamov, 18. muško ime (narodno prema anđelu), 19. muško ime (njem. car), 21. žensko nar. ime, 24. prosvjetna ustanova, 26. naš slikar (živi u Americi), 27. velika kesa (džak), 28. vlasnik banke, 30. kukac (bode!), 31. Sukob naroda (boj).

Okomito: 1. lat. krilo, 2. napjev, 3. Sultanov nalog velikom veziru, 4. kvar, 5. Muslimansko muško ime, 6. muško ime, dem. od Ilija, 8. evanđelist (orao/), 12. drvo, 14. ljekarija 15. organ za vid, 16. ovamo, 20. nar. muško ime prema Antun, 22. grad u Grčkoj, 23. divlji narod (Obri), 24. grad u Srbiji, 25. muško ime (tuđ.), 27. koprena, 29. crven (njemački).

Rješenje treba poslati do 20. svibnja. Među odgonetače podijelit će se 20 krasnih romana.